

چهارچوب مفهومی رابطه پزشک و بیمار: یک مطالعه کیفی

لیلا افشار*، محمدرضا رزاقی

دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی گروه اخلاق پزشکی

ارتباط پزشک و بیمار، مواجهه‌ای بالینی است که برای هر یک از طرفین آن نقش‌هایی تعیین شده است. ایفای درست این نقش برای کارکرد مناسب این ارتباط و دستیابی به نتیجه دلخواه ضروری است. این نتیجه دلخواه عبارت است از دستیابی به روند درمانی موفق است و بدین منظور بایستی ارتباطی شفا بخش میان پزشک و بیمار شکل گیرد. تقلیل این ارتباط به سطح ارتباط مکانیکی و شیء انگاری بیمار منجر به بروز مشکلاتی خواهد شد. از سوی دیگر در دیدگاه اسلامی پزشک نمودی از صفت شافی خداوند است. به همین منظور و برای طراحی مدلی که در آن ارتباط شفا بخش، هسته مرکزی پزشکی باشد و تبیین ماهیت و ویژگی‌های این ارتباط با توجه به مفاهیم بنیادین اسلامی این مطالعه طراحی گردید. در این مطالعه و بر اساس آموزه‌های اسلامی، بهبودی یا شفا به صورت رهایی از بیماری در صورت امکان، کاهش درد و رنج بیمار در شرایطی که بهبودی امکان پذیر نیست و یافتن معنائی در پی تجربه بیماری تعریف شد. این مطالعه کیفی به روش تئوری زمینه‌ای انجام گرفت. داده‌های این مطالعه از مصاحبه با ۱۷ نفر از اعضاء هیأت علمی با تخصص‌های مختلف بالینی و با تجربه و سابقه ارتباط موثر با بیماران جمع آوری گردید. سپس تحلیل و کدگذاری مفاهیم انجام گردید. در نهایت از متن تجربیات شرکت کنندگان در مجموع کدهای استخراج شده در سطوح اولیه، زیر طبقات، طبقات و تم‌ها دسته‌بندی شدند. یافته‌های این مطالعه نشان داد که اجزاء مدل ارتباطی پزشک و بیمار در چهار طبقه ارزش گذاری، توازن قوا، تعهد و پای بندی، و ویژگی‌های پزشک قابل دسته‌بندی‌اند که خود منجر به شکل‌گیری سه المان ارتباطی ضروری برای وقوع بهبودی و شفا می‌گردد. این سه عبارتند از: اعتماد، آرامش و امید و احساس مورد توجه بودن از طرف بیمار. این سه به نوبه خود در زمینه و تمی که مبتنی بر توجه به ابعاد معنوی رابطه پزشک و بیمار است اهمیت خود را نشان می‌دهند.

واژگان کلیدی: رابطه پزشک و بیمار، شفا، آموزه‌های پزشکی اسلامی

* Email: lafshar@gmail.com